

Nr 19

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av vissa postavgifter.

I en den 11 februari 1955 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 80, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1:o) att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med generalpoststyrelsens förslag utfärda bestämmelser rörande portofrihet för korsband innehållande uteslutande blindskrift; samt

2:o) att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med generalpoststyrelsens förslag utfärda bestämmelser rörande rätt för styrelsen att medgiva avgiftsnedläggning beträffande korsband av lokal karaktär.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll må här anföras följande.

I propositionen föreslås, att postavgiften för korsband, som uteslutande innehåller blindskrift, slopas. Enligt 4 § kungörelsen den 11 maj 1951 (nr 248) angående postavgifterna m. m. utgör avgiften för dylika försändelser för närvarande 3 öre per kg eller del därav.

Vidare föreslås ett sådant tillägg till 6 § nämnda kungörelse, att generalpoststyrelsen erhåller rätt att beträffande korsband av lokal karaktär medge rabatt — utöver vad som är möjligt vid nuvarande bestämmelser — å de avgifter, som utgår enligt den vanliga korsbandstaxan.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet, såvitt densamma ej framgår av nedan lämnade uppgifter, till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

1:o) **Frågan om avgiftsfrihet för blindskriftsförsändelser**

I skrivelse den 21 januari 1955 föreslår *generalpoststyrelsen*, att blindskriftsförsändelser fr. o. m. den 1 januari 1956 skall befrias från avgift.

Styrelsen meddelar, att portofrihet för blindskriftsförsändelser infördes i den internationella postutväxlingen genom beslut vid världspostkongressen i Bryssel år 1952. Bestämmelsen härom finns intagen i artikel 38 av världspostkonventionen. Såsom undantag från denna bestämmelse gäller emellertid, enligt artikel II av slutprotokollet till konventionen, att de länder, som i sin inrikes rörelse icke medgiver portofrihet för blindskriftsförsändelser, äger rätt att upptaga en avgift, som dock icke må överstiga den i deras inrikes rörelse gällande avgiften.

I Sverige upptages för såväl inrikes blindskriftsförsändelser som blindskriftsförsändelser till utlandet en avgift av 3 öre per kg. Beträffande avgiften för inrikes försändelser, vilken bestämmes av riksdagen, har beloppet tillämpats sedan den 1 april 1942. Beslutet härom meddelades av Kungl. Maj:t den 13 mars 1942. Avgiften för blindskriftsförsändelser till utlandet åter fastställes av Kungl. Maj:t. Den nu gällande avgiften, 3 öre per kg, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 24 september 1934 tillämpats alltsedan den 1 januari 1935.

Avgiftsfriheten för blindskriftsförsändelser föreslås skola avse såväl inrikes som utrikes försändelser och tillämpas i den utsträckning, som föreskrives i världspostkonventionen. Jämlikt däri meddelade bestämmelser skall ifrågavarande försändelser, som från postal synpunkt hänföres till korsband, vara befriade från alla postavgifter. För flygbefordran av blindskriftsförsändelser skall dock erläggas tilläggsavgift enligt samma grunder, som tillämpas för övriga brevörsändelser. I den mån blindskrift expedieras på annat sätt än som korsband, t. ex. såsom paket, utgår avgift i vanlig ordning. Detsamma gäller beträffande postabonnemang på tidningar, som är utförda i blindskrift.

Departementschefen har förklarat sig intet ha att erinra mot generalpoststyrelsens ifrågavarande förslag.

2:o) Rätt för generalpoststyrelsen att medge avgiftsnedsättning beträffande korsband av lokal karaktär

I skrivelse den 21 december 1954 har *generalpoststyrelsen* föreslagit ett sådant tillägg till 6 § kungörelsen den 11 maj 1951 (nr 248) angående postavgifterna m. m., att styrelsen erhåller rätt att, i den mån så befinnes påkallat beträffande korsband av lokal karaktär, medge rabatt — utöver vad som är möjligt vid nuvarande bestämmelser — å de avgifter, som utgår enligt den vanliga korsbandstaxan. Tillägget skulle träda i kraft den 1 juli 1955.

Styrelsen erinrar i skrivelsen om att befordringsavgiften för sådana inrikes korsband, som utgöres av trycksaker (utom utgivarkorsband), affärshandlingar, varuprov eller varukorsband jämlikt riksdagens beslut för när-

varande utgör: om försändelsens vikt icke överstiger 50 gram 10 öre, om vikten överstiger 50 men icke 100 gram 15 öre, om vikten överstiger 100 gram 15 öre för de första 100 grammen med tillägg av 5 öre för varje följande viktsats av 100 gram eller del därav. För inrikes affärshandlingar gäller dessutom, att minsta avgiften för varje försändelse är 25 öre.

Särskilda slag av trycksakskorsband utgör masskorsband och grupp-korsband.

Avsändare av mass- och grupp-korsband åtnjuter i form av rabatt viss nedsättning i den vanliga taxan för trycksaker. Rabatten har i båda fallen bestämts av Kungl. Maj:t enligt bemyndigande av riksdagen (Rskr. 1919: 125). Rabatten för masskorsband har genom kungl. brev den 19 mars 1926 fastställts till 20 %. I fråga om grupp-korsband har genom kungl. brev den 29 oktober 1937 medgivits en rabattering med högst 50 %. Detta medgivande tillämpas av styrelsen på så sätt, att rabatten enligt en viss skala stiger med sändningarnas storlek. Sändningar, som omfattar mer än 20 000 försändelser, kommer i åtnjutande av den högsta medgivna rabatten, 50 %.

Särskilt i fråga om sådana lokala korsbandsförsändelser, som distribueras i större mängd och med stark koncentration inom utdelningsområdet, förekommer enskild utdelning.

Ifrågavarande lokalförsändelser utgöres huvudsakligen av vissa slags räkningar och tryckalster, vid postbefordran hänförliga till försändelse-lagen affärshandlingar resp. trycksaker. I vissa fall innehåller de varor — oftast i kombination med ett tryckalster — varvid de vid postbefordran skulle taxeras som varuprov eller varukorsband. Som ett typexempel kan de lokala elräkningarna tjäna.

Enligt generalpoststyrelsens uppfattning är det angeläget, att en lämplig anpassning kommer till stånd från postverkets sida, så att avsändarna av berörda lokala korsbandsförsändelser finner med sin fördel förenligt att distribuera dessa genom postverket. Därmed skulle allmänhetens anspråk på postverkets användbarhet för ändamålet — vilka anspråk måste anses berättigade — uppfyllas. Vidare skulle postverket tillföras en ökad post-mängd, som skulle medföra ett mera rationellt och alltså även mera lönsamt utnyttjande av distributionsapparaten. Anpassningen måste för att få avsedd verkan i främsta rummet ske i form av en portoreducering. Denna reducering måste givetvis hållas inom en för postverkets del ekonomiskt riktig ram. Detta innebär, att den endast bör komma sådana korsbandsförsändelser till godo, beträffande vilka nämnda speciella skäl för avgiftsreducering föreligger, och vidare att reduceringen i fråga om dessa försändelser icke bör bli större än vad som är påkallat för att vinna ifråga-varande syfte.

Grunden för portoreduceringen, vilken bör ske i form av rabatt på till-

lämpligt korsbandsporto, skulle alltså bli densamma, som nu tillämpas beträffande mass- och grupp-korsband, nämligen att postverket skulle kunna uppnå särskilda, genom villkor för rabattens åtnjutande fixerade förmåner ur arbets- och kostnadssynpunkt. Ett visst mått av sådana förmåner bör vara förutsättningen för att en reducering överhuvudtaget skall komma i fråga. Om detta mått avsevärt överskrides, bör en något större reducere- ring kunna lämnas. Reduceringen bör liksom i fråga om grupp-korsband kunna varieras. Detta är motiverat även av den anledningen, att behovet av och utrymmet för rabatt är olika stort för olika försändelseslag, såsom trycksaker, varuprov, varukorsband och affärshandlingar. Särskilt beträffande affärshandlingar kan en större rabattering vara påkallad på grund av den högre minimiavgiften för dessa försändelser. Med hänsyn till dessa variationer synes det icke lämpligt, att någon fix gräns fastställs för rabatten, utan styrelsen bör få rätt att medge reducere- ring inom ramen för vad som befinnes påkallat.

Det lokala område, inom vilket utdelning mot nedsatt avgift kan erbjudas, bör fastställas från fall till fall under hänsynstagande till rådande postala förhållanden i trafiktekniskt hänseende, brevbäringens utbyggnad på resp. orter, den lokala administrationens omfattning m. m. En sådan lösning är den enda ändamålsenliga. Därigenom undviks de praktiska svårigheter, varmed det tidigare lokalportot i så hög grad var förknippat och som sammanhänge med att tillämpningsområdena för portot fixerades enligt en viss, i princip för alla orter giltig norm.

Styrelsen anför vidare, att den ägnat detta spörsmål ett ingående studium och grundliga överväganden. Det föreslagna rabatteringssystemet anknyter till de system, som redan tillämpas beträffande mass- och grupp-korsbanden, och är enligt styrelsens uppfattning det enda medel, som för närvarande står till buds för att lösa problemet på ett för såväl allmänheten som postverket fördelaktigt sätt. Om förslaget genomföres, kan man räkna med att utdelningen av flera miljoner försändelser per år kommer att på relativt kort tid överföras till postverket. Det föreslagna rabatteringssystemet kommer emellertid med all sannolikhet att få ännu större betydelse på längre sikt. I samband med den mekanisering och rationalisering, som nu kännetecknar affärslivet och som utgör en av förklaringarna till den markanta ansvällningen på senare tid av mass- och grupp-korsbandsrörelserna, får man nämligen räkna med tillkomsten av stora mängder lokala korsbandsförsändelser av sådan karaktär, att det skulle vara möjligt för avsändarna att anordna utdelning till lägre kostnad per försändelse än eljest tillämpligt vanligt korsbandsporto. Eftersom det här väsentligen är fråga om prognoser, är det emellertid icke möjligt att nu i siffror beräkna det inkomsttillskott, som den föreslagna möjligheten till rabattering skulle kunna medföra för postverket.

Departementschefen har förklarat sig tillstyrka generalpoststyrelsens ifrågavarande förslag.

Utskottets hemställan

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 80, såvitt angår punkten 1:o, bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med generalpoststyrelsens förslag utfärda bestämmelser rörande portofrihet för korsband innehållande uteslutande blindskrift; samt

B) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 80, såvitt angår punkten 2:o, bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med generalpoststyrelsens förslag utfärda bestämmelser rörande rätt för styrelsen att medgiva avgiftsnedsättning beträffande korsband av lokal karaktär.

Stockholm den 8 mars 1955

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz, Franzon, Eriksson, Söderquist, Velander, Niklasson, Snygg och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård, Sundström, Hagberg i Malmö, Sjölin, Brandt, Vigelsbo, Allard och Anderson i Sundsvall.